

ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการนำเครื่องหมายการค้า มาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจ

พนา เลิศเชิดชูพงศ์*
ดร.รุ่งแสง กฤตยพงษ์**
ดร.วัชร เนติวานิชย์**

บทคัดย่อ

เครื่องหมายการค้าถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง มีราคาและสามารถทำการซื้อขายได้ การที่ไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินประเภทอื่นโดยเฉพาะในกรณีของเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจได้นอกจากจะเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการนำทรัพย์สินโดยเฉพาะเครื่องหมายการค้ามาขอสินเชื่อเพื่อนำเงินทุนมาใช้ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้นำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถจำนำและจำนองได้มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยผู้ให้หลักประกันไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับหลักประกันอย่างเช่นจำนำ จำนอง แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในเรื่องของการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันทางธุรกิจว่าทำได้หรือไม่

จากที่ได้ศึกษาการใช้เครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจ จะเห็นได้ว่า แม้ว่าการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้จะอยู่ในนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญไว้

ก็ตาม แต่หากพิจารณาจากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่สามารถนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ประกอบกับเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ใหม่สำหรับประเทศไทย อีกทั้งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนรองรับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหลักการความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการประเมินมูลค่าของเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจขึ้นโดยมีหลักการสำคัญที่เปิดช่องให้สามารถนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันได้โดยไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ซึ่งหลักการสำคัญดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้กับการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไม่สามารถส่งมอบการครอบครองได้ แต่การนำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มาปรับใช้กับทรัพย์สินทางปัญญาก็ยังมีปัญหาอยู่บ้าง ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าภายใต้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว แม้ว่าจะกำหนดไว้ว่าให้สามารถนำ “ทรัพย์สินอื่น ตามมาตรา 8(5)” มาเป็นหลัก

*นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน

**อาจารย์ที่ปรึกษา

ประกันในการชำระหนี้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วการที่จะนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ยังมีความไม่ชัดเจน และยังต้องมีปัญหาในเรื่องของการตีความหากมีการนำเครื่องหมายการค้าไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นสมควรเสนอแนวทางในการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ดังนี้ ประการแรก เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบัญญัติเฉพาะให้สิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อนำมาปรับใช้กับการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ประการที่สอง จัดตั้งองค์กรของรัฐ ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการประเมินเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังต้องมีทบบัญญัติบังคับให้สถาบันการเงินใช้เกณฑ์การประเมินราคาหลักประกันจากองค์กรดังกล่าว ประการที่สาม ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท มีแต่บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันที่มีขั้นตอนที่รวดเร็วกว่าการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี หากมีการปรับใช้แนวทางระงับข้อพิพาทดังกล่าวจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งของคู่สัญญา ประการที่สี่ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สินเชื่อ ควรจะมีข้อกำหนดในสัญญาหลักประกันให้เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินสามารถควบคุมการนำเงินกู้ไปใช้ได้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเศรษฐกิจโลกขับเคลื่อนด้วยความรู้เป็นหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและทำให้เศรษฐกิจมีความก้าวหน้า จึงทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจ

ใหม่ๆ เมื่อความรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ การป้องกันผู้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยการมิให้ผู้อื่นมาหยิบฉวยความรู้นั้นๆ ไปใช้ได้อย่างเสรีถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะถ้าไม่มีการป้องกันเช่นนี้แล้วแรงจูงใจที่จะให้มีการสร้างความรู้ย่อมไม่เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือว่าเป็นกระบวนการป้องกันสิทธิของผู้สร้างสรรค์ ทำให้ผู้สร้างสรรค์มีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานอันเกิดจากความรู้ดังกล่าวนี้เรียกว่าทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่ต้องจำต้องไม่ได้ แต่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย ผู้มีสิทธิในความรู้นั้นถือว่าเป็นผู้ที่ถือครองครองทรัพย์สินอย่างหนึ่งเหมือนอย่างเช่น บ้าน รถ เป็นต้น ซึ่งทรัพย์สินประเภทนี้เรียกว่าทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ซึ่งหมายถึง “การสร้างสรรคผลงานทางปัญญาของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ทักษะ กรรมวิธี หรือทฤษฎีที่ใช้ในการผลิตสินค้า” ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามที่ระบุไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายเครื่องหมายการค้า เป็นต้น (4การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก : <http://www.ukvaluation.com/>)

ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 และมาตรา 138 ได้บัญญัติคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า เป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง และไม่มีรูปร่าง ซึ่งมีราคาและอาจถือเอาได้ แต่เมื่อทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง และเป็นสิทธิทางกฎหมาย กล่าวคือเป็นสิทธิที่กีดกันไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลงานทางปัญญาของตน ซึ่งสิทธิทางกฎหมายนี้เป็นสิทธิที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์ ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิที่จะกีดกันไม่ให้ผู้อื่นใช้ผลงานทางปัญญาที่ตนได้

สร้างสรรค์หรือพัฒนาขึ้นได้ และถือว่าเป็น “สิทธิเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Right)” ซึ่งสิทธิเด็ดขาดนี้กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ทรงสิทธิในอันที่จะไม่ให้ผู้อื่นแสวงหาประโยชน์ในผลงานทางปัญญาเท่านั้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผู้มีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีอำนาจเพียงแต่กีดกันมิให้บุคคลอื่นมาใช้ประโยชน์จากผลงานทางปัญญาของตนเท่านั้น ซึ่งการใช้ประโยชน์จากผลงานทางปัญญาที่ตนมีสิทธิตามกฎหมายนั้น ผู้ทรงสิทธิจะต้องกระทำภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ผู้ทรงสิทธิจะใช้สิทธิฝ่าฝืนต่อกฎหมายใดๆ ไม่ได้ และต้องใช้สิทธิของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วย (กนก อินทร์มรรย, 2554). นอกจากนั้นผู้ทรงสิทธิยังมีสิทธิในการทำซ้ำดัดแปลง หรือแก้ไขประการใดๆ ตราบเท่าที่ไม่เป็นการกระทบสิทธิของผู้อื่น รวมถึงการซื้อและขายตัวสิทธิด้วย ดังนั้น เมื่อทรัพย์สินทางปัญญาถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งจึงถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีราคาและสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้

เครื่องหมายการค้าถือว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่งที่มีราคาและอาจถือเอาได้ จึงทำให้เครื่องหมายการค้าสามารถทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ ทั้งนี้เนื่องจากการซื้อขายเครื่องหมายการค้าถือว่าเป็นแรงจูงใจให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางปัญญาสามารถคิดค้นผลงานทางปัญญาใหม่ๆ ขึ้นมา และทำให้มีการกระจายองค์ความรู้ และนอกจากนั้นยังสามารถทำให้ประเทศก้าวสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ได้อย่างแท้จริง มีเศรษฐกิจเติบโตและก้าวหน้าอย่างไรก็ตาม สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้ซื้อขายกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งการซื้อขายเครื่องหมายการค้านั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าไม่เหมือนกับการซื้อขายทั่วไป เช่น การที่เราไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าหรือไปจ่ายตลาดเลือกซื้อสินค้าจากแม่ค้า เป็นต้น ทั้งนี้

เนื่องจากเครื่องหมายการค้าไม่มีป้ายราคาบอกที่เป็นมาตรฐานหรือมีการกำหนดราคาที่แน่นอน (ปรีดา ยังสุขสถาพร, 2551). เพราะราคาของเครื่องหมายการค้าเกิดจากผลงานทางปัญญาที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น กรณีการซื้อขายเครื่องหมายการค้า ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไม่สามารถจับต้องได้ แต่ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญมากในทางธุรกิจการค้า เพราะเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ซื้อสินค้าทราบว่าสินค้านั้นใครเป็นเจ้าของ มีความน่าเชื่อถืออย่างไร และในทางตรงกันข้ามเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ใช้เครื่องหมายการค้านั้นเป็นเครื่องมือในการโฆษณาสินค้าเพื่อส่งเสริมการขายและแข่งขันทางการค้า (ปรีดา ยังสุขสถาพร, 2551).

สำหรับกรณีการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจนั้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่าเครื่องหมายการค้าจะทำการซื้อขายกันได้ แต่อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้ทรัพย์สินที่จะนำมาเป็นหลักประกันได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง การจำนอง ซึ่งการจำนองนี้เป็นการนำทรัพย์สินไปตราไว้แก่ผู้รับจำนองเพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้รับจำนอง เช่น การจำนองบ้านและที่ดิน ประเภทที่สอง การจำนำ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้จำนำต้องส่งมอบทรัพย์สินอันได้แก่สังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้จากหลักเกณฑ์การนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันนั้น ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้นำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจได้ แต่บัญญัติให้เพียงการจำนำและจำนองทรัพย์สินเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อเครื่องหมายการค้าถือว่าเป็นทรัพย์สิน

ที่ไม่มีรูปร่าง มีราคาและสามารถทำการซื้อขายได้ การที่ไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการสามารถ นำทรัพย์สินประเภทอื่นโดยเฉพาะในกรณี ของเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทาง ธุรกิจได้ นอกจากจะเป็นอุปสรรคอย่างมาก ต่อการนำทรัพย์สินโดยเฉพาะเครื่องหมายการค้า มาขอสินเชื่อเพื่อนำเงินทุนมาใช้ในการประกอบ กิจการของผู้ประกอบการ ประกอบกับปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติ หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ให้นำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถ จำนำและจำนองได้มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยผู้ให้หลักประกันไม่ต้องส่งมอบการครอบครอง ทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับหลักประกันอย่างเช่น จำนำ จำนอง แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในเรื่อง ของการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกัน ทางธุรกิจว่าทำได้หรือไม่ ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวมีความชัดเจนจึงเห็นสมควรที่จะศึกษา ปัญหาดังกล่าวเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขร่าง พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. กรณีการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกัน ทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ให้หลักประกัน และผู้รับหลักประกันต่อไป โดยศึกษาการใช้ เครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในทางธุรกิจ ของกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะระบบ คอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการ นำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกัน ในทางธุรกิจ เนื่องจากทั้งสามประเทศได้นำเอา สิทธิในเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกัน ในทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของการนำ เครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่บัญญัติให้นำ เครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันทางธุรกิจตาม กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายของประเทศไทย
4. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบหลัก กฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทยใน ประเด็นของการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลัก ประกันทางธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาเรื่องการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลัก ประกันทางธุรกิจ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเครื่องหมายการค้า มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ

สมมติฐานการวิจัย

การนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันในการ ชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ การจำนองและการจำนำ ซึ่งยังมีประเด็นปัญหา เกิดขึ้นทางกฎหมายในประเด็นเรื่องเครื่องหมายการค้า จะนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้หรือไม่เนื่องจาก ยังไม่มีกฎหมายรับรองไว้อย่างชัดเจน ซึ่งใน ต่างประเทศได้บัญญัติให้สามารถนำเครื่องหมายการค้า มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ จึงต้องศึกษา หลักกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศ สหรัฐอเมริกา เพื่อนำแนวคิดมาปรับใช้และเสนอเป็น แนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถ นำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการยิ่งขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยถึงแนวคิด ทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักประกันทาง ธุรกิจและกฎหมายเครื่องหมายการค้าในการพิจารณา เครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยศึกษาหลักกฎหมายทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักประกันทางธุรกิจและเครื่องหมายการค้า เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรากฎหมาย บทความ งานวิจัย แนวคำพิพากษา เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีของการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ
3. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายที่บัญญัติให้นำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายของประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทยในประเด็นของการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น

5. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ

ผลการวิจัย

ในการปฏิบัติเกี่ยวกับนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่การนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่บางประการ เช่น ปัญหาในด้านเอกสารสิทธิ ปัญหาในการประเมินมูลค่า เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 เนื่องจากแนวทางในการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน และยังไม่มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสถาบันการเงิน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและลักษณะสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญา การใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าจึงยังไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันมีการร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจขึ้นเพื่อให้ทรัพย์สินอื่นที่ไม่อาจนำมาเป็นหลักประกันได้ตามประมวล ปรากฏแพ่งและพาณิชย์และปรากฏอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าภายใต้ร่างพระราชบัญญัตินี้ ถึงแม้ว่าจะกำหนดไว้ว่าให้สามารถนำ “ทรัพย์สินอื่น ตามมาตรา 8(5)” มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วการที่จะนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ยังมีความไม่ชัดเจน และยังคงมีปัญหในเรื่องของการตีความหากมีการนำเครื่องหมายการค้าไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นสมควรเสนอแนวทางในการนำเครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการนำเครื่องหมาย

การเข้ามาเป็นหลักประกัน

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบัญญัติเฉพาะให้สิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ แต่มีบทบัญญัติให้นำกิจการมาเป็นหลักประกันได้ ซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าก็เป็นสิทธิหนึ่งที่รวมอยู่กับสิทธิต่างๆ ของกิจการ จึงใช้เป็นหลักประกันในประเภทของกิจการได้ และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่เป็นทรัพย์สินที่กำหนดเพิ่มเติมในกฎกระทรวงสามารถใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ดังนั้น หากสิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินประเภทที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้เช่นกัน แต่ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจกำหนดไว้เฉพาะสิทธิประเภทกรรมสิทธิ์เท่านั้นที่นำมาใช้เป็นหลักประกัน สิทธิอื่นๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิในเครื่องหมายการค้าจึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ดังนั้น ปัญหานี้จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อนำมาปรับใช้กับการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิของเครื่องหมายการค้า

ปัญหาเรื่องการส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้สิทธิในเครื่องหมายการค้าไม่อาจนำมาเป็นหลักประกันในลักษณะการจำนำได้ เนื่องจากหลักการของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่ต้องการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ซึ่งเครื่องหมายการค้าจัดเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างจึงไม่สามารถส่งมอบการครอบครองได้ ด้วยหลักการดังกล่าวจึงสามารถนำสิทธิของเครื่องหมายการค้า

เป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประเมินราคาหลักประกัน เพราะเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่จะนำมาเป็นหลักประกันต้องดำเนินการ เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินมูลค่าและจะจัดตั้งคณะผู้ประเมินมูลค่าเครื่องหมายการค้าขึ้น แต่เป็นเพียงแนวทางการดำเนินงานและสถาบันการเงินยังไม่ยอมรับการประเมินมูลค่า การนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้จึงไม่อาจกระทำได้ ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนอกจากการจัดตั้งองค์กรของรัฐ ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการประเมินเครื่องหมายการค้าแล้วยังต้องมีบทบัญญัติบังคับให้สถาบันการเงินใช้เกณฑ์การประเมินราคาหลักประกันจากองค์กรดังกล่าว

4. ปัญหาในการโอนสิทธิ และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปแสวงหาประโยชน์

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจมีบทบัญญัติที่ให้สิทธิลูกหนี้หรือผู้ให้หลักประกันที่จะใช้สอย จำหน่ายจ่ายโอน จำนอง หรือนำไปเป็นหลักประกันได้ และไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะโอนกรรมสิทธิ์ไปยังผู้ใดเจ้าหนี้หรือผู้รับหลักประกันจะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญ เนื่องจากมีฐานะเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามปรากฏล้มละลาย ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเจ้าหนี้ ดังนั้น ปัญหาในการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้แล้วมีการโอนสิทธิในภายหลังจึงสามารถแก้ไขได้โดยการนำบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัตินี้มาบังคับใช้

5. ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับหลักประกัน

และการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

การบังคับหลักประกันและการจำหน่ายจ่ายโอนหลักประกันที่เป็นเครื่องหมายการค้า ยังไม่มีปรากฏบัญญัติขึ้นเฉพาะ ดังนั้นการบังคับหลักประกันและการจำหน่ายจ่ายโอนหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาจึงยังต้องใช้กระบวนการทางศาลและการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเป็นกระบวนการที่ล่าช้ากว่าเจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินจะบังคับหลักประกันและจำหน่ายหลักประกันเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ได้ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน จึงไม่จูงใจให้เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อแก่หลักประกันที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ ซึ่งมีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันไว้ ซึ่งเป็นวิธีการที่รวดเร็วทำให้เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้เร็วขึ้น ดังนั้น หากมีการประกาศใช้ปรากฏดังกล่าวและนำมาปรับใช้กับการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

6. ปัญหาเกี่ยวกับระบบระบบรับข้อพิพาท

จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท มีแต่บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันที่มีขั้นตอนที่รวดเร็วกว่าการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี และมีการใช้กระบวนการทางศาลในกรณีผู้ให้หลักประกันไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันกับกรณีผู้บังคับหลักประกันวินิจัยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และไม่สุจริต ซึ่งมีบทบัญญัติให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร็ว ดังนั้น หากมีการปรับใช้แนวทางระบบรับข้อพิพาทดังกล่าวจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งของคู่สัญญา (แต่ไม่ใช่กรณีการบังคับด้วยบทบัญญัติที่ปรากฏ) กับหลักเกณฑ์การบังคับหลักประกันของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจจะสามารถ

ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้

7. ปัญหาในการควบคุมการใช้สินเชื่อ

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สินเชื่อ หรือการใช้เงินกู้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ไม่นำไปพัฒนาผลงานหรือใช้ในการประกอบกิจการ ซึ่งจะเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเหมือนในอดีตได้ ดังนั้นปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไข โดยการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ควรจะมีข้อกำหนดในสัญญาหลักประกันให้เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินสามารถควบคุมการนำเงินกู้ไปใช้ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้จะอยู่ในนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญไว้ก็ตาม แต่หากพิจารณาจากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่สามารถนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ประกอบกับเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ใหม่สำหรับประเทศไทย อีกทั้งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมารองรับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหลักการ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการประเมินมูลค่าของเครื่องหมายการค้าในปัจจุบันได้มีการร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ขึ้นเพื่อให้ทรัพย์สินอื่นที่ไม่อาจนำมาเป็นหลักประกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และปรากฏอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าภายใต้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว แม้ว่าจะกำหนดไว้ว่าให้สามารถนำ “ทรัพย์สินอื่น ตามมาตรา 8(5)” มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วการที่จะ

นำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ยังมีความไม่ชัดเจน และยังมีปัญหาในเรื่องของการตีความหากมีการนำเครื่องหมายการค้าไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นสมควรเสนอแนวทางในการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้

บรรณานุกรม

- การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <http://www.ukvaluation.com>
 กนก อินทร์พรรย์. (2554). กฎหมายทรัพย์สินและที่ดิน ในประเทศไทย เสี่ยงสู่ทวิวงศ์ (บรรณาธิการ), รวมคำบรรยายสมัยที่ 64 เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายนิติบัณฑิตยสภา. (หน้า 255).
 ปรีดา ยังสุขสถาพร. (2551). ทรัพย์สินทางปัญญานำรู้และวิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน.